

VOORWOORD

‘Personeel in de ggz’ geeft een beeld van het personeel dat werkzaam is in de geestelijke gezondheidszorg.

Deze personeelsgegevens laten zien welke positie de ggz inneemt ten opzichte van andere zorgsectoren en welke verschuivingen zich in de jaren 2001, 2002 en 2003 binnen de ggz hebben voorgedaan.

De cijfers betreffen de lidinstellingen van GGZ Nederland. Dat zijn de geïntegreerde ggz-instellingen, Algemene Psychiatrische Ziekenhuizen (APZ), Regionale Instellingen voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg (Riagg), Instellingen voor Beschermd wonen (RIBW), Kinder- en Jeugdpsychiatrische Klinieken (KJP), Verslavingsklinieken en instellingen voor de forensische psychiatrie.

Dit houdt in dat in deze publicatie geen cijfers zijn opgenomen over vrijgevestigden en psychiatrische afdelingen van Algemene of Academische Ziekenhuizen.

De voorgaande publicatie betrof de periode tot en met het jaar 2000; deze publicatie presenteert de jaren 2001, 2002 en 2003.

De gegevens zijn afkomstig uit twee bronnen:

- de loonkostengegevens van medewerkers. Deze gegevens worden door Prismant afgetapt bij de grotere verwerkers van salarisgegevens (zoals Raet, Hiscom en SDB);
- de instellings-personeelsenquête, die jaarlijks wordt afgenomen bij de lidinstellingen van GGZ Nederland.

Deze bronnen vormen samen het GGZ Personeels Informatiesysteem(GPI).

De respons van de loonkostengegevens ligt rond 85%. De respons op de instellingsenquête is lager, hieraan heeft circa 60% van de lidinstellingen meegedaan. De gegevens zijn tot landelijke cijfers geëxtrapoleerd en geven daarmee een representatief beeld. Daar de informatie is gebaseerd op loonkostengegevens van medewerkers, hebben de cijfers in deze publicatie betrekking op *bezette* arbeidsplaatsen. De vacatures zijn niet meegerekend.

‘Personeel in de ggz’ is één van de publicaties van GGZ Nederland voor externe verantwoording op sectorniveau.

INHOUD

1. De ggz in de zorgsector	pag 3
2. Personeels samenstelling	pag 5
3. Ggz Arbeidsmarkt	pag 10

ARBEIDSPLAATSEN

De ggz beschikt over ruim 49.000 fulltime bezette arbeidsplaatsen. Dit betekent dat deze sector 8% van het totale aantal arbeidsplaatsen in de zorgsector voor haar rekening neemt.

In de periode 2001, 2002 en 2003 is het aantal werknemers in de ggz met 12% toegenomen. Dit is het hoogste groeipercentage in de zorgsector.

PERSONEELSKOSTEN

Naast de toename van het aantal werknemers is er een stijging waar te nemen in de personeelskosten. Deze groei wordt onder andere veroorzaakt door de initiële loonontwikkeling in de CAO, die in 2002 in totaal 4,75% bedroeg, maar ook de effecten van de invoering van het vernieuwde FWG-systeem (FWG 3.0) dragen bij aan de stijging van de personeelskosten.

ONTWIKKELING VAN HET AANTAL BEZETTE ARBEIDSPLAATSEN (IN FTE'S) IN DE ZORGSECTOR

ZORGSECTOR	2003*	2002	2001	ONTWIKKELING 2001-2003
Ziekenhuizen	166.500	161.862	156.025	7%
Ouderenzorg	136.500	134.364	132.635	3%
Gehandicaptenzorg	81.300	76.279	74.085	10%
Thuiszorg	75.100	71.795	68.420	10%
Extramuraal	50.530	49.124	47.097	7%
Geestelijke gezondheidszorg	49.340	45.895	43.990	12%
Farmaceutische hulp	12.062	11.530	11.027	9%
Specialisten (vrijgevestigd)*	8.000	7.800	7.700	4%
Revalidatiecentra	4.900	4.755	4.593	7%
Totaal	584.232	563.404	545.572	7%

*Schatting. Voor een aantal sectoren zijn de cijfers in 2003 nog niet definitief, voor vrijgevestigden zijn alle jaren geschat.

Bron: AZW/info, voor de ggz aangevuld met GPI cijfers

ONTWIKKELING PERSONEELSKOSTEN (MAAL MILJOEN EURO)

ZORGSECTOR	2002	2001	GROEI
Ziekenhuizen	7.316	6.555	12%
Ouderenzorg (verpleeghuis/verzorgingshuis)	4.650	4.402	6%
Gehandicaptenzorg	2.874	2.543	13%
Thuiszorg	2.571	2.273	13%
Geestelijke gezondheidszorg	2.267	2.053	10%
Revalidatie-instellingen	221	195	13%
Totaal	19.898	18.021	10%

Bron: www.azwinfo.nl

De cijfers 2003 zijn nog niet beschikbaar.

Binnen de zorgsector zijn de gemiddelde personeelskosten per formatieplaats (fte) in de ggz het hoogst. Dit hangt samen met het feit dat het gemiddelde functieniveau van medewerkers in de ggz hoger ligt dan in andere zorgsectoren. Opvallend is dat de groei binnen de ggz net beneden het gemiddelde ligt.

TYPE INSTELLINGEN IN DE GGZ

De tendens in de ggz dat instellingen fuseren tot geïntegreerde ggz-organisaties was en is ook in de jaren 2001, 2002 en 2003 zichtbaar, doch in mindere mate dan in de voorgaande jaren. Hierdoor neemt het aandeel van de geïntegreerde ggz, (in deze publicatie 'brede ggz' genoemd), nog steeds toe en neemt het aantal instellingen en arbeidsplaatsen in de andere deelsectoren van de ggz af. In 2003 maakt 71% van de arbeidsplaatsen in de ggz deel uit van de brede ggz.

OMVANG NAAR TYPE INSTELLINGEN

De ggz-instellingen variëren sterk in omvang, ook binnen dezelfde deelsector. De brede ggz-instellingen zijn gemiddeld veruit het grootst in omvang; de RIBW'en en de zelfstandige RIAGGs het kleinst.

GEMIDDELDE PERSONEELSKOSTEN PER FTE (MAAL DUIZEND EURO)

ZORGSECTOR	2002	2001	GROEI
Geestelijke gezondheidszorg	49.4	46.7	6%
Revalidatie-instellingen	46.4	42.5	9%
Ziekenhuizen	45.2	42	8%
Gehandicaptenzorg	37.7	34.3	10%
Thuiszorg	35.8	33.2	8%
Ouderenzorg (verpleeghuis/verzorgingshuis)	34.6	33.2	4%
Totaal	40.2	37.6	7%

ONTWIKKELING TYPE INSTELLINGEN IN DE GGZ

GGZ-SECTOR	AANTAL INSTELLINGEN			AANTAL ARBEIDSPLAATSEN		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Brede ggz	39	35	34	71%	69%	67%
APZ/Kind&Jeugd/Forensisch	23	23	24	14%	14%	16%
RIAGG	12	14	16	3%	4%	4%
RIBW	23	23	25	5%	5%	5%
Verslavingszorginstelling (excl. CAD)	18	21	21	7%	8%	8%
Totaal	115	116	120	100%	100%	100%

INSTELLINGEN NAAR GEMIDDELDE GROOTTE EN SPREIDING.

GGZ-SECTOR	GEMIDDELDE GROOTTE IN FTE			SPREIDING IN AANTAL FTE IN 2003	
	2003	2002	2001	DE KLEINSTE	DE GROOTSTE
Brede ggz	896	905	868	110	2288
APZ/Kind&Jeugd/Forensisch	307	283	290	35	936
RIAGG	124	118	112	58	225
RIBW	105	102	90	30	253
Verslavingszorginstelling (excl. CAD)	190	177	164	11	428

AANTAL ARBEIDSPLAATSEN

Het aantal arbeidsplaatsen (fulltime equivalenten) neemt in de jaren 2001, 2002 en 2003 toe met 5.350 fte. De stijging van ruim 12% is voor een groot deel te verklaren als gevolg van de extra middelen die de sector heeft ontvangen in het kader van het bekorten van de wachtlijsten.

AANTAL MEDEWERKERS

Het aantal medewerkers (65.750) is aanzienlijk groter dan het aantal arbeidsplaatsen: in de sector is een groot aantal parttimers werkzaam. De groei van het aantal medewerkers is in de jaren 2002 en 2003 2% hoger dan de groei van het aantal arbeidsplaatsen, dit geeft aan dat het gemiddeld gewerkte aantal uren per medewerker nog steeds licht daalt.

DEELTIJDWERK

De deeltijdfactor is met 0,75 vrijwel stabiel; de ggz-sectoren verschillen hierin nauwelijks van elkaar. Wetgeving en CAO-bepalingen faciliteren de flexibiliteit in het aantal uren dat werknemers (willen) werken.

AANTAL ARBEIDSPLAATSEN (FTE) - EXCLUSIEF VACATURES-

GGZ-SECTOR	AANTAL ARBEIDSPLAATSEN			GROEI	
	2003	2002	2001	2003	2002
Brede ggz	34.935	31.685	29.510	10%	7%
APZ/Kind&Jeugd/Forensisch	7.070	6.510	6.970	9%	-7%
RIAGG	1.490	1.645	1.795	-9%	-8%
RIBW	2.420	2.340	2.260	3%	4%
VSZ	3.425	3.715	3.445	-8%	8%
Totaal	49.340	45.895	43.990	8%	4%

AANTAL MEDEWERKERS

GGZ-SECTOR	AANTAL MEDEWERKERS			GROEI	
	2003	2002	2001	2003	2002
Brede ggz	46.300	41.305	38.400	12%	8%
APZ/Kind&Jeugd/Forensisch	9.550	8.775	9.360	9%	-6%
RIAGG	2.105	2.275	2.460	-7%	-8%
RIBW	3.230	3.110	2.955	4%	5%
VSZ	4.565	4.715	4.355	-3%	8%
Totaal	65.750	60.180	57.530	9%	5%

DEELTIJDFACTOR: GEMIDDELD PERCENTAGE DIENSTVERBAND TEN OPZICHTE VAN FULLTIME

GGZ-SECTOR	DEELTIJDFACTOR			GROEI*	
	2003	2002	2001	2003	2002
Brede ggz	75%	77%	77%	-2%	0%
APZ/Kind&Jeugd/Forensisch	74%	74%	74%	0%	0%
RIAGG	71%	72%	73%	-2%	-1%
RIBW	75%	75%	76%	0%	-2%
VSZ	75%	79%	79%	-5%	0%
Totaal	75%	76%	76%	-2%	0%

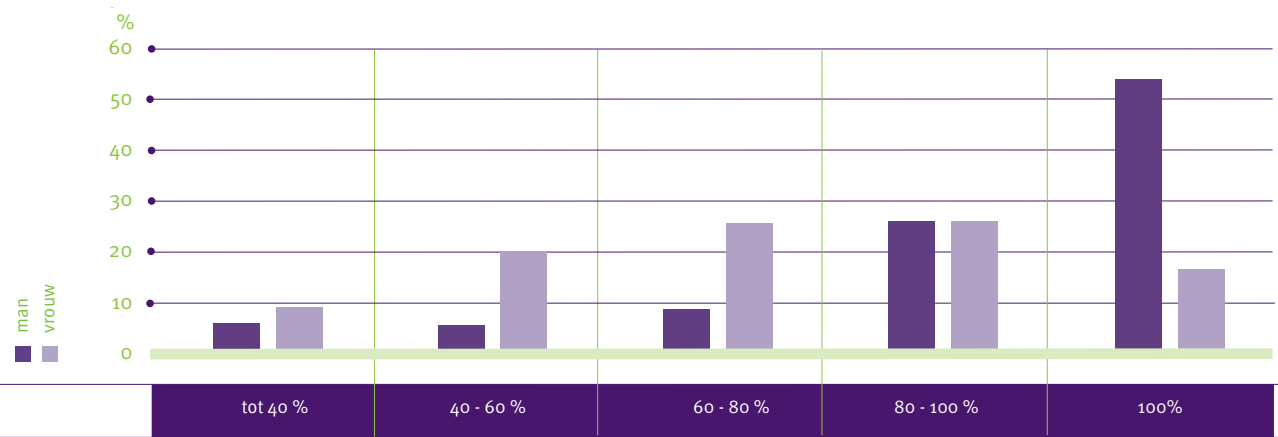
* voor alle duidelijkheid: de groei is uitgedrukt in een percentage van het deeltijdpercentage, derhalve niet gelijk aan het verschil tussen de deeltijdpercentages van de diverse jaren.

OMVANG DIENSTVERBAND BIJ MANNEN/VROUWEN

Circa 70% van de medewerkers werkt in deeltijd. Hierin verschilt de ggz niet van andere zorgsectoren. Ruim de helft van de mannen werkt fulltime, terwijl dat bij vrouwen bij minder dan één op de vijf het geval is.

OMVANG DIENSTVERBAND BIJ MANNEN VROUWEN									
GGZ-SECTOR	MAN			VROUW			TOTAAL		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
tot 40%	6%	5%	5%	9%	10%	10%	8%	8%	8%
40-60%	5%	5%	5%	20%	20%	21%	15%	15%	16%
60-80%	9%	9%	8%	27%	26%	25%	21%	20%	19%
80-100%	27%	27%	27%	27%	27%	27%	27%	27%	27%
100%	54%	54%	55%	18%	17%	18%	29%	29%	30%

VERHOUDING MANNEN EN VROUWEN IN DEELTIJDWERK

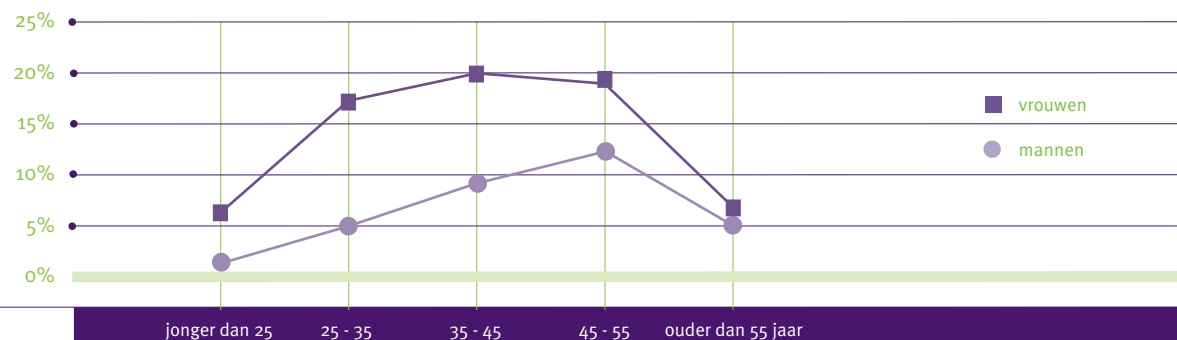
GESLACHT EN LEEFTIJD

De verhouding man-vrouw in de ggz is 1:2 (respectievelijk 33% en 67%).

Deze verhouding is door de jaren heen in de ggz-sector vrij constant. Opvallend is dat de mannelijke werknemers relatief wat ouder zijn dan hun vrouwelijke collega's.

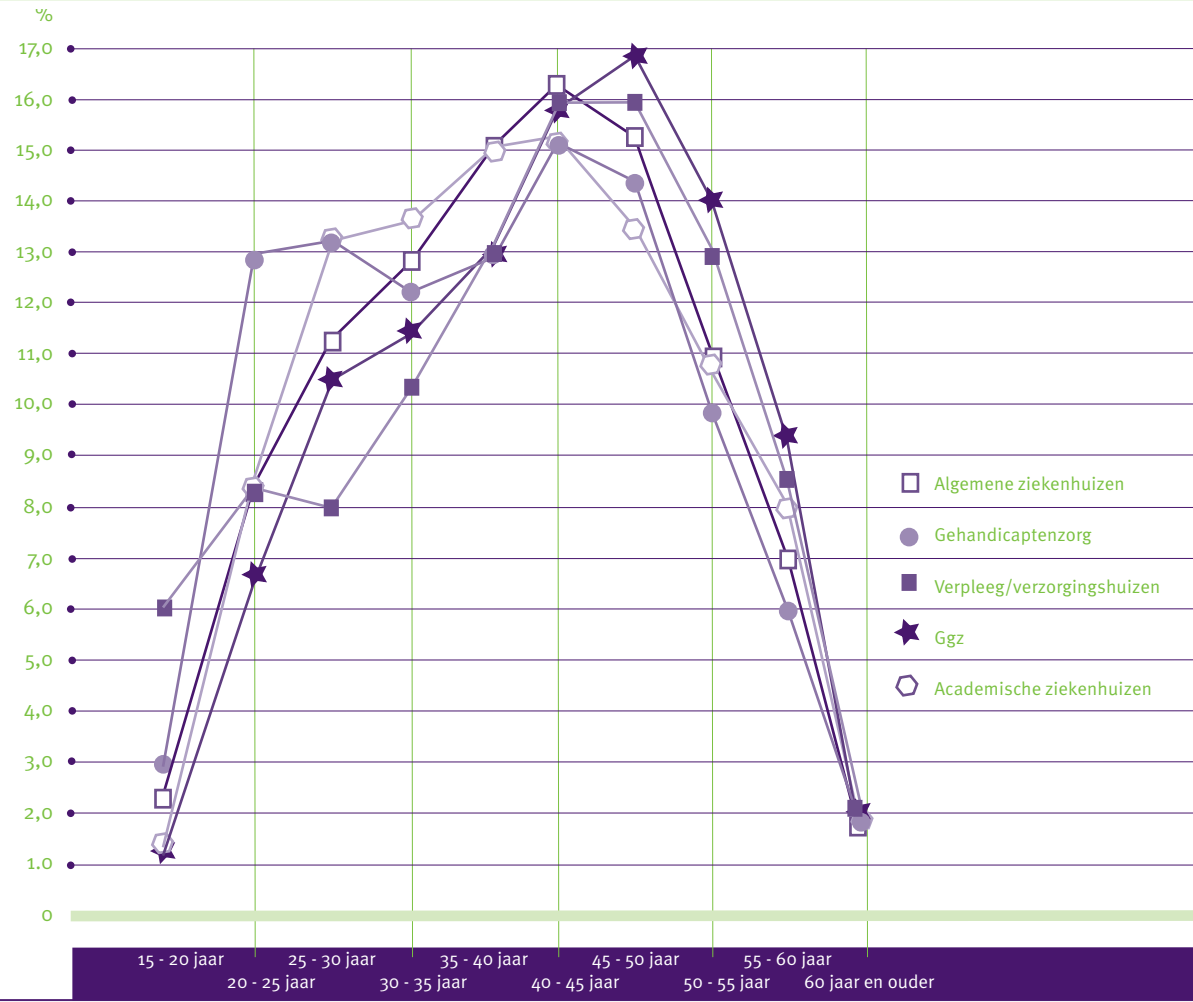
LEEFTIJD EN GESLACHT, IN PROCENTEN VAN HET TOTAAL AANTAL MEDEWERKERS

GGZ-SECTOR	2003			2002			2001		
	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL
jonger dan 25	1%	6%	7%	1%	6%	7%	1%	6%	7%
25-35	5%	17%	22%	5%	17%	22%	5%	16%	21%
35-45	9%	20%	29%	10%	20%	30%	10%	20%	30%
45-55	12%	19%	32%	12%	19%	32%	13%	19%	32%
ouder dan 55	5%	6%	11%	4%	6%	11%	4%	6%	10%
Totaal man/vrouw	32%	68%	100%	33	68%	100%	33%	67%	100%
Aantal	21.341	44.410	65.751	19.921	40.263	60.184	19.044	38.490	57.534

VERDELING NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT IN DE GGZ IN 2003

In de ggz werken gemiddeld meer oudere werknemers: de ggz heeft procentueel meer werknemers boven 45 jaar dan de andere subsectoren in de zorg.

VERDELING NAAR LEEFTIJD IN DE ZORGSECTOR IN 2003

FUNCTIES

De groei van het aantal arbeidsplaatsen varieert sterk per functiecategorie. Zo stijgt het psychosociaal-behandelend personeel sterker dan het verpleegkundig personeel. De verhouding direct/indirect (verzorgend en behandelend/ondersteuning versus voorwaardenscheppend) blijft vrijwel gelijk.

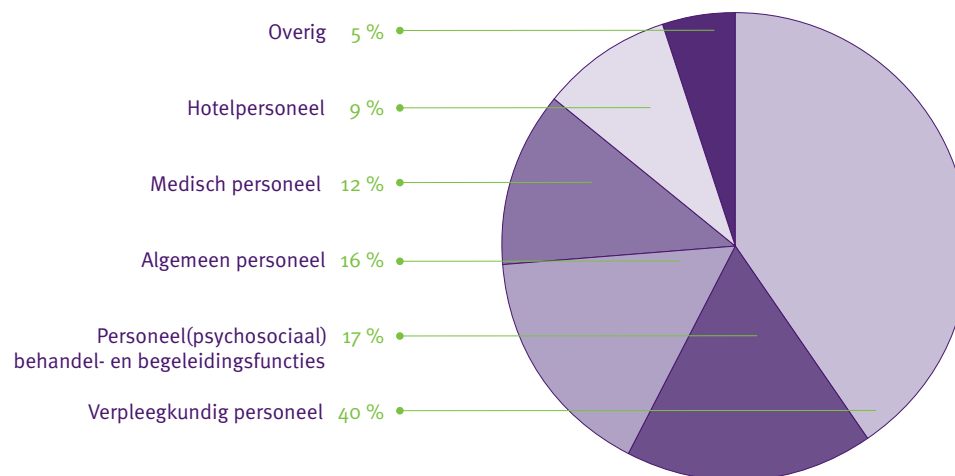
Onder algemeen personeel valt personeel voor de functies personeel en organisatie, financiën, automatisering, administratie, communicatie, (hoger) management en gebouw- en terreingebonden functies. Deze functies worden tot indirect personeel gerekend.¹

¹ deze verdeling direct/indirect is ook toegepast in Berenschot, Verstandig zorg ondernemen, 2003

VERDELING NAAR FUNCTIES IN ARBEIDSPLAATSEN EN GROEI PER FUNCTIE

FUNCTIE	IN FTE			GROEI
	2003	2002	2001	2003 TOV 2001
Personeel (psychosociaal) behandel- en begeleidingsfuncties	8.584	7.527	7.301	18%
Verpleegkundig personeel	19.879	19.184	18.209	9%
Medisch personeel	5.943	5.553	5.366	11%
Hotelpersoneel	4.466	3.993	3.958	13%
Overig	2.422	2.341	2.382	2%
Subtotaal behandelend personeel	41.294	38.598	37.216	11%
% behandelend personeel	84%	84%	85%	
Algemeen personeel	8.046	7.297	6.773	19%
% voorwaardenscheppend personeel	16%	16%	15%	
Totaal	49.340	45.895	43.990	12%

PROCENTUELE VERDELING VAN ARBEIDSPLAATSEN IN 2003

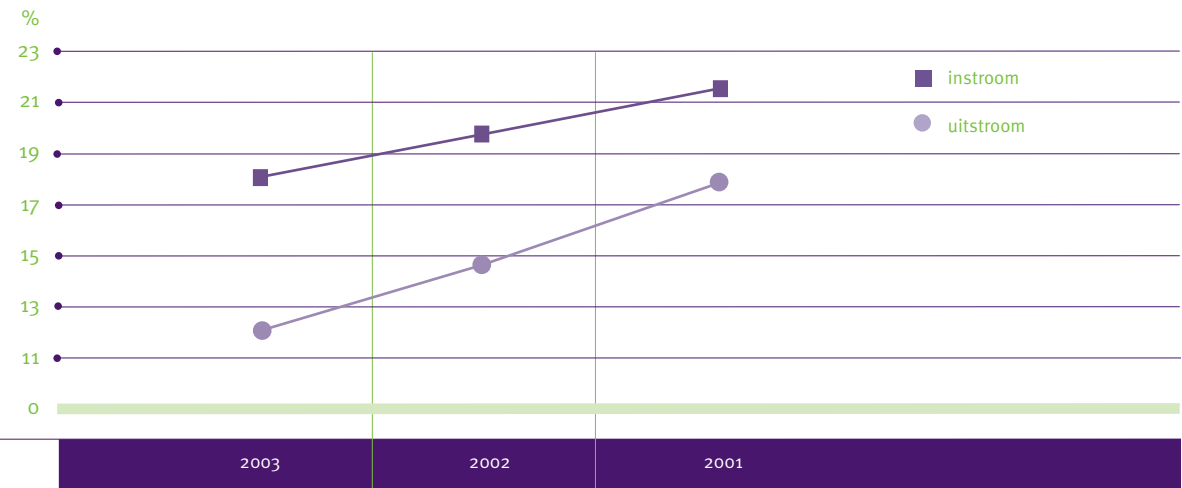
Cijfers over de mobiliteit van medewerkers zijn belangrijk om een beeld te kunnen vormen van de situatie op de arbeidsmarkt. Is de ggz een aantrekkelijke sector om in te werken? Hoe ziet de samenstelling van de groep nieuwkomers eruit en wat zijn de kenmerken van de medewerkers die de sector verlaten? Vragen als deze zijn van belang om het eigen arbeidsmarktbeleid, zowel in de regio als landelijk, vorm te kunnen geven.

INSTROOM/UITSTROOM

In 2002 en 2003 neemt voor de hele ggz zowel de instroom als de uitstroom af, terwijl er wel sprake is van een personeelsstijging (zie eerste tabel op pagina 3). Dit zou een hogere instroom doen verwachten. Er is echter zo weinig uitstroom, dat het oude instroom-niveau -dat door een grotere mobiliteit binnen de arbeidsmarkt werd veroorzaakt- niet wordt geëvenaard. Dit houdt uiteraard verband met de verslechterde economie, een situatie waarin mensen minder snel van baan wisselen.

PERCENTAGE INSTROOM EN UITSTROOM

Ggz-sector	2003		2002		2001	
	INSTROOM	UITSTROOM	INSTROOM	UITSTROOM	INSTROOM	UITSTROOM
Brede ggz	17,3	12,1	17,4	13,6	21,3	17,2
APZ/Kind&Jeugd/Forensisch	19,5	11,8	24,1	17,5	21,1	20,4
RIAGG	17,5	9,1	18,5	15,2	19,8	13,7
RIBW	20,3	13,1	27,2	14,8	20,4	16,4
Verslavingsinstelling (excl. CAD)	19,9	11,1	27,2	17,7	25,1	19,3
Totaal	18,0	12,0	19,8	14,7	21,3	17,7

VERLOOP INSTROOM EN UITSTROOM

MOTIEVEN VOOR VERTREK

Van de vertrekkenden blijft 67% werkzaam in de zorgsector, waarvan 26 % binnen de ggz. Op basis van exit interviews (bron: Prismant) blijken de volgende motieven om de huidige baan te verlaten het zwaarst te wegen: het ontbreken van perspectief, de behoefte aan ander werk en de (on)mogelijkheden voor verdere ontplooiing. Daarop volgen de mate van voldoening die men vindt in het werk, de beloning en de reistijd. Gebrek aan leiderschap en gebrek aan opleiding sluiten de rij.

VACATURES

In de jaarlijkse GPI enquête wordt gevraagd naar vacatures die lang open staan. De psychiater en de kinder- en jeugdpsychiater voeren de top drie van moeilijk vervulbare vacatures aan, gevolgd door de sociaal-psychiatrisch verpleegkundigen (zowel op Hbo als op Mbo-niveau) en de andere verpleegkundigen.

REDEN VOOR VERTREK IN PROCENTEN

REDEN VERTREK 2002*

Perspectief	33
Behoeftte ander werk	33
Ontplooiing	31
Voldoening werk	25
Beloning	21
Reistijd	19
Leiderschap	11
Gebrek opleiding	11

* Er kunnen per persoon meerdere redenen zijn aangegeven. Over 2003 zijn geen gegevens beschikbaar

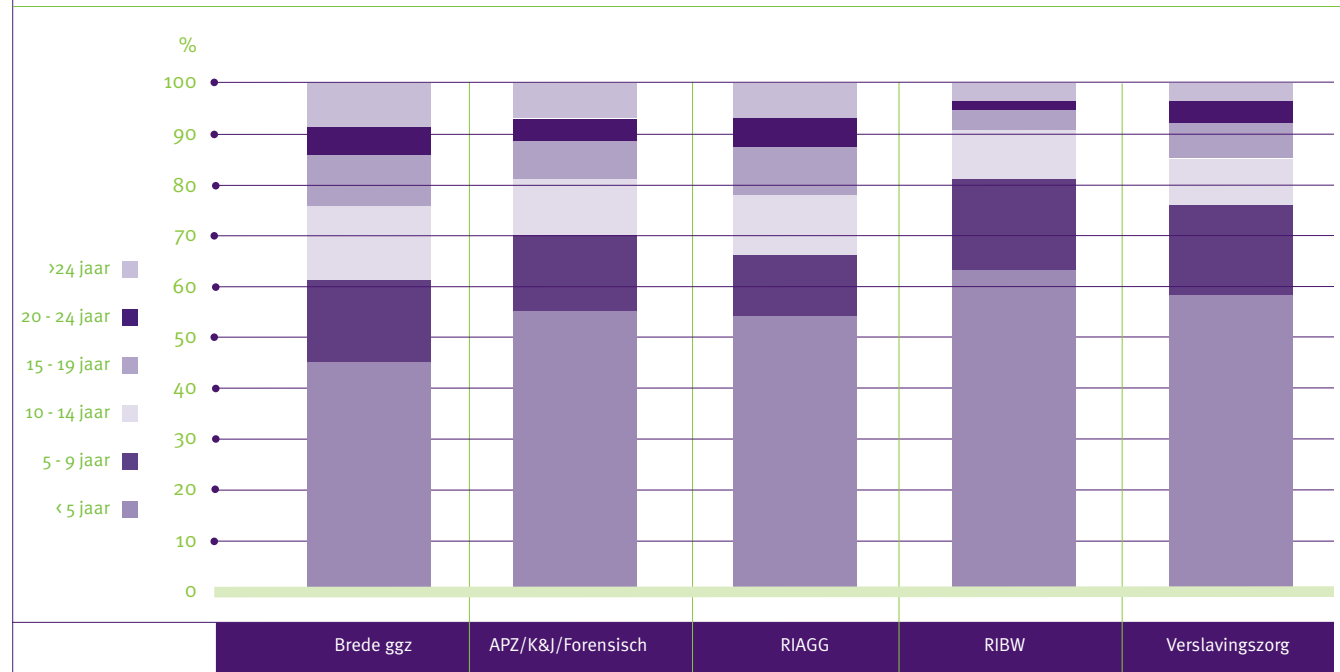
Bron: AZW/info.nl

AANTAL DIENSTJAREN

De helft van de medewerkers heeft een dienstverband dat korter is dan 5 jaar. Wanneer de (economische) groei de komende jaren minder zal zijn, zullen de uitstroom en de doorstroom (nog) beperkter zijn en zal de gemiddelde duur van het dienstverband gaan stijgen.

MEDEWERKERS NAAR AANTAL DIENSTJAREN IN 2003, IN PROCENTEN.

AANTAL DIENSTJAREN	< 5 JAAR	5-9 JAAR	10-14 JAAR	15-19 JAAR	20-24 JAAR	> 24 JAAR	TOTAAL	GEM. DIENSTVERBAND IN JAREN
Brede ggz	46 %	15 %	16 %	9 %	5 %	9 %	100 %	9,4
APZ/Kind&Jeugd/Forensisch	56 %	14 %	12 %	7 %	4 %	7 %	100 %	7,8
RIAGG	54 %	13 %	12 %	9 %	6 %	7 %	100 %	8,3
RIBW	63 %	18 %	10 %	4 %	2 %	3 %	100 %	5,7
Verslavingsinstelling (excl. CAD)	59 %	18 %	9 %	6 %	5 %	3 %	100 %	6,6
Totaal	50 %	15 %	14 %	8 %	5 %	8 %	100 %	8,7

VERDELING NAAR LENGTE VAN HET DIENSTVERBAND.

ZIEKTEVERZUIM EN WAO

Het ziekteverzuimpercentage neemt gestaag af. Dit is mede het resultaat van de afgesloten Arboconvenanten in de zorgsectoren. In de ggz heeft het Arboconvenant de aandacht voor arbeidsomstandighedenbeleid sterk verbeterd; daarbij heeft de toepassing van aangeboden werkpakketten en het gebruikmaken van subsidie-mogelijkheden geleid tot een aanzienlijke daling van het ziekteverzuim. De ggz heeft samen met de algemene ziekenhuizen het laagste ziekteverzuim in de zorgsectoren. Een verdere verlaging tot het algemeen landelijk gemiddelde (4,7 in 2003; bron: CBS) behoort tot de reële mogelijkheden.

ZIEKTEVERZUIM EXCLUSIEF ZWANGERSCHAPS/BEVALLINGSVERLOF

	2003	2002	2001
Ziekenhuizen	5,1 %	5,6 %	6,3 %
Ggz	5,3 %	5,9 %	6,9 %
Verpleeg/verzorgingshuizen	6,5 %	7,4 %	8,3 %
Gehandicapten zorg	6,5 %	7,3 %	8,1 %
Thuiszorg	7,6 %	8,5 %	10,1 %
Totale zorgsector	6,1 %	6,8 %	7,7 %

Bron: Rapportage arbeidsmarkt Z&W 2003/Vernet

VERLOOP ZIEKTEVERZUIM

WAO INSTROOM

Ook de instroom in de WAO is in 2003 sterk afgenomen dankzij maatregelen op basis van de Wet Verbetering Poortwachter en de stimulans van het Arboconvenant.

Het aantal vrouwen dat in de WAO komt is, naar verhouding van de personeelsomvang, groter dan het aantal mannen; dit is overeenkomstig de landelijke tendens.

De WAO-instroom om psychische redenen is in de ggz aanmerkelijk hoger dan het landelijk gemiddelde; verondersteld wordt dat dit samenhangt met de aard van het werk, waar het risico m.b.t. psychische belasting en werkstress veel voorkomt.

De daling in de instroom in 2003 is bij de vrouwen veel sterker dan bij de mannelijke werknemers.

WAO INSTROOM NAAR LEEFTIJD EN DIAGNOSE

	2003	2002	2001
Instroom WAO			
In aantallen	691	1100	1127
% vrouw	77%	80%	80%
% man	23%	20%	20%
Instroom naar leeftijd			
<30	8%	7%	7%
30-39	22%	24%	24%
40-49	36%	38%	37%
50-59	33%	30%	31%
>59	2%	1%	1%
Instroom naar diagnose			
Psychiatrisch	46%	50%	48%
Motorisch (Bewegingsapparaat)	21%	22%	22%
Overig	33%	28%	30%

Bron: UVW 2004

VERLOOP VAN DE INSTROOM IN DE WAO

CHEORGANISATIE VOOR GEESTELIJKE GEZONDHEIDS- EN VERSLAVINGSZORG BRANCHEORG
TIE VOOR GEESTELIJKE GEZONDHEIDS- EN VERSLAVINGSZORG BRANCHEORGANISATIE VO
TELIJKE GEZONDHEIDS- EN VERSLAVINGSZORG BRANCHEORGANISATIE VOOR GEESTELIJ
NDHEIDS- EN VERSLAVINGSZORG BRANCHEORGANISATIE VOOR GEESTELIJKE GEZONDHEI
ERSLAVINGSZORG BRANCHEORGANISATIE VOOR GEESTELIJKE GEZONDHEIDS- EN VERSLA-

© GGZ Nederland 2005

Uitgave: GGZ Nederland

ontwerp: www.taluut.nl

drukwerk: drukkerij Atlas, Soest

Oplage: 500

Deze publicatie is te bestellen bij GGZ Nederland

Publicatienummer 2005-284L

info@ggz nederland.nl

www.ggz nederland.nl

Prijs: Euro 10,-